

V. Ulosottolaitos.

Helsingin kaupungin ulosottolaitoksen tarkastajan vuosikertomus toimintavuodesta 1927 oli seuraava:

Herra Y. K. Jansson, jonka maistraatti huhtikuun lopussa vuonna 1927 nimitti ulosottolaitoksen tarkastajaksi, astui toimeensa toukokuun 1 p:nä.

Tarkastaja aloitti toimintansa perinpohjin tutustumalla ensimmäisen kaupunginvoudin ja rikostuomioiden apulaistoimeenpanijan eri konttorien sekä erikoisesti toisen kaupunginvoudin konttorin työ- ja tilinpitojärjestelmiin. Tämän tutkimuksen perusteella tuli hän siihen käsitykseen, että molemmat ensiksi mainitut laitokset voitaisiin ilman liian suurta vaaraa vuoden 1927 ajaksi jättää ilman jatkuvaa yksityiskohtien kontrollia, joutuen valvonnan alaisiksi ainoastaan muutamien tilapäiskäyntien aikana, jonka tähden hänen päätehtäväkseen tuli maistraatin antaman osoituksen mukaan toteuttaa se laaja ohjelma, joka tarkoitti toisen kaupunginvoudin konttorin perimis-, tilinpito- ja kontrollitehtävään täydellistä uudestaan järjestämistä, minkä ohjelman eräs maistraatin tammikuussa 1927 asettama komitea oli laatinut, lähinnä vuosien 1926—27 vaihteessa paljastuneiden kavallusten ja laiminlyöntien vuoksi, joihin eräät ulosottoapulaiset olivat tehneet itsensä syy-päiksi.

Äskenmainitun komitean mietinnön ¹⁾ sisältämät, maistraatin ja kaupunginvaltuuston (jälkimmäiselle kuuluviin kohtiin nähden) hyväksymät lähemmät suuntaviivat ja määräykset olivat kysymyksessä olevan uudestijärjestelyn toteuttamisen ohjausnuorana ja väliaikaisena toimintaohjeena. Tämän tarkastajan mielestä ansiokkaan ja tarkoituksenmukaisen uudestijärjestelysuunnitelman puitteissa tuntui kuitenkin, sitä käytäntöön soveltettaessa, tarpeelliselta maistraatin ja toisen kaupunginvoudin kanssa yhteistyössä ollen tehdä erinäisiä välttämättömiksi havaittuja yksityiskohtien muutoksia, jotka perustuivat toivomukseen aikaansaada mahdollisimman käytännöllisiä järjestelyjä, mahdollisimman vähän tarpeetonta kirjoitustyötä ja paperitulvaa, kontrolli-tehon lisäämistä, tilastollisten tietojen saamista y. m. näkökohtia. Nämä poikkeamiset eivät kuitenkaan tule haittaamaan tavoiteltua perimis- ja tilitystyön järjestelmällistytymistä eikä heikontamaan kontrollia.

Yhteistyössä toisen kaupunginvoudin kanssa tarkastaja laati ja painautti käytettäviksi määrätty perimiskuitti- ja muut tarpeelliset lomakkeet, ja hankki laitoksen uutta, omaa kassaosastoa varten tarvittavan kirja- ja lomakeaineiston; ja maistraatin nimitettyä laitokselle kassanhoitajan, kassatarkastajan ja kaksi ylimääräistä ulosottomiestä, voitiin syyskuun keskivaiheilla uuden järjestelmän koneisto panna käyntiin.

Tässä yhteydessä voidaan mainita, että äskenmainitun komitean lausuman toivomuksen mukaisesti toisen kaupunginvoudin konttori oli tilaisuudessa

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 11.

saamaan kipeästi kaivatun huoneistonsa laajennuksen siten, että laitos loppukesällä ja syksyn alussa entisen lisäksi sai käytettäväkseen paitsi ensimmäisen kaupunginvoudin siihenastista huoneistoa myöskin pari suurta huonetta, jotka aikaisemmin olivat olleet rikostuomioiden apulaistoimeenpanijan konttorin hallussa.

Toisen kaupunginvoudin konttorin kassa avattiin yleisölle syyskuun 20 p:nä, josta päivästä lukien kaikista ulosottoteitse perityistä veroista annettiin erillisiä n. s. perimiskuitteja.

Uuteen järjestelmään siirtyminen tapahtui, mikäli voitiin havaita jokenkin helposti, suuren yleisön mukautuessa lojallisesti uuteen kuittautapaan. Merkillistä oli kuitenkin, että erään liikennelaitoksiin kuuluvan keskusviraston erinäiset rahastonhoitajat eivät voineet pidättäytyä osoittamasta jonkinlaista vastustamis- ja jarrutushalua, jonka vuoksi tarkastajan oli puututtava asiaan, jolloin kysymys, joka oli yhteydessä työnantajan lainsäätämistä velvollisuudesta avustaa palkkaulosmittauksissa tuli ainakin väliaikaisesti järjestetyksi. Eräiden toisen kaupunginvoudin konttorin käskynalaisten viranpitäjien keskuudessa havaittiin alussa jonkinlaista uusia ohjesääntöjä vastaan tähdättyä vihamielisyyttä, mutta, hauska kyllä, voitiin ennen pitkää todeta että äsken mainittu mieliala vaihtui toivehikkaampaan ja kannustavaan käsitykseen, jonka mukaan oli tunnustettava uuden järjestelmän tuottaneen kaikille osallisille, toimeksiantajille, verotetuille ja laitoksen omalle henkilökunnalle arvokkaita saavutuksia.

Uuden järjestelmän suunnittelemisen, seikkaperäisten toimiohjeiden laatimisen ja lopuksi syyskuussa tapahtuneen uudistuksen käytäntöön ottamisen jälkeen ei kuitenkaan voitu katsoa tehtävää loppuunsaoritetuksi, vaan oli vielä jäljellä yhtä tärkeänä osana henkilökunnan totuttaminen työn kulkuun ja jakoon, näiden paranteleminen tarpeellisissa kohdissa sekä kontrollin vaatimusten huolellinen tyydyttäminen. M. m. oli välttämätöntä johdonmukaisesti kasvattaa ulosottoapulaisia noudattamaan tarkkuutta ja järjestelmällistä yhdenmukaisuutta konttoriin jättämässään tilityksissä. Uusi kassanhoito osoittautui toiminnan osaksi, joka muodostui melko lailla toisenlaiseksi kuin mitä järjestelmän esittäjät ehkä olivat ajatelleetkaan, eritoten työmäärään nähden. Kävi nimittäin pian selville, että yleisö yhä suuremmassa määrässä joko omasta aloitteestaan taikka ulosottoapulaisten kehotusten johdosta maksoi verojäämiään suoraan laitoksen kassaan. Kassanhoitajan ja kassantarkastajan oli heti alusta mahdoton muitten tehtävänsä ohella ehtiä kirjoittaa suurta perimiskuittimäärää, jonka vuoksi tuli välttämättömäksi kassaosaston avuksi ottaa palvelukseen pari ylimääräistä kirjoitusapulaista. Joka kuukauden alussa ja keskivaiheilla, jolloin kassan toimistohuone on täynnä yleisöä, on tarpeellista näitten lisäksi kassan tilapäiseksi avuksi antaa joitakin apuvoimia kirjanpito-osastosta. Kuluvan vuoden kolmen ensimmäisen kuukauden aikana osoittavat merkinnät, että pakollisesti perittyjen verolippujen koko määrästä noin puolet on maksettu suoraan kassaan. Paitsi kuittikirjoitusta aiheuttavat suoranaiset maksut työtä siten, että näin perityt veromäärät on järjestettävä ja reversaaleihin koottava verolajin, -vuosikerran ja ulosottoapulaisten mukaan, soveltuakseen kirjanpidon, toimeksiantajille annettavien rahatilitysten, ulosottoapulaisille maksettavien palkkioiden laskemisen y. m. tehtävien suorittamiseen.

Varovaisuussyistä ja ottamalla huomioon käytettävissä olevat työvoimat oli viisainta siirtää uudistus-suunnitelmassa määrättyjen yksityiskohtien toimeenpaneminen vuoden 1928 alkupuolelle, jotta konttorihenkilökunta ja

ulosottoapulaiset saivat aikaa tottua muutoksiin. Siten ei vielä annettu ulosottoapulaisille määräystä tilittäessään konttoriin estetodistuksilla varustettuja, maksamattomia verolippuja niihin liittää reversaaleja, joissa nämä palautusliput olivat eriteltävät järjestettyinä verolajin, -vuosikerran ja estelajin mukaan. Vanha järjestys, jonka mukaan palautusliput jätettiin ilman reversaaleja, jatkui senvuoksi helmikuun keskivaiheille vuonna 1928, jolloin muutos pantiin toimeen. Samoin siirtyi käytettäväksi määrättyjen n. s. henkilökorttien laatiminen, joiden tuli milloin tahansa osoittaa kullekin ulosottoapulaiselle uskottujen verolippujen luku- sekä niiden edustama rahamäärä eriteltynä verolajin ja -vuosikerran mukaan. Näiden korttien laadintaan, mikä on sangen runsastoinen, on ulosottolaitoksen kontrolliosasto ryhtynyt, katsoen toisen kaupunginvoudin konttorin rajoitettuihin työvoimiin ja toivomukseen jos suinkin mahdollista välttää uusien määrärahojen pyytämistä lisäyttä henkilökonttaa varten, ja valmistune se siksi ajoissa, että henkilökortit voivat olla käytännössä kaikkiin ulosottoapulaisiin ja verolajeihin nähden (poisjättämällä vuotta 1925 aikaisemmat vuosikerrat) ennen kesää 1928. Tarkoitus oli, että kontrolliosasto, saatuaan henkilökortit kuntoon, jättäisi niiden jatkuvan hoidon toisen kaupunginvoudin konttorin henkilökunnan huostaan, mutta epävarmaa on, jaksako tämä työvoimamäärä suorittaa tästä johtuneen lisätyön. Henkilökorttien käytäntöön ottamisen jälkeen voitaneen pitää puheenaista toisen kaupunginvoudin konttorin uudestijärjestelyä loppuunsaikutettuna, ja tulevaisuus on osoittava, missä määrin uuteen järjestelmään liittyneet toiveet toteutuvat.

Tarkastaja Strengin suorittamaa työtä täydellisen, toisen kaupunginvoudin konttorin toimintaa valaisevan tilaston luomiseksi jatkettiin ja täydennettiin jossain määrin kertumusvuoden aikana. Siten laadittiin tilasto toisen kaupunginvoudin konttorin perittäviksi saamien verolippujen lukumäärästä kuin myöskin konttorin toimeksiantajille estetodistuksilla palauttamista verolipuista, ryhmitettyinä verolajin, vuosikerran ja estelajin mukaan. Valitettavasti nämä luvut eivät valaise täydellisesti n. s. positiivista ja negatiivista työtulosta. Tähän tarkoitukseen olisi tarvittu inventaukseen perustuvia tietoja konttorille kuuluvien verolippujen luku- ja rahamäärästä vuoden vaihteessa 1926—27, niin että vuoden koko työainekseen olisi voitu verrata saavutettu käteisperinnän tulos ilmaistuna lippujen luku- ja rahamäärin, maksamattomien lippujen luku ja arvo, konttorin henkilökuntamäärä y. m. työtehoa valaisevia tekijöitä. Mitä seuraaviin vuosiin tulee, voitaneen, sopivalla tavalla käyttämällä hyväkseen ylempänä mainittuja henkilökortteja, nämä puutteellisuudet poistaa ja saada orgaanisesti yhteenkuuluvampi tilasto. Toisen kaupunginvoudin konttoriin saapui 135,849 verolippua perittäväksi Helsingissä asuvilta verovelvollisilta henkilöiltä, näistä lipuista koski 39,912 kunnallisveroja, 40,154 valtion tulo- ja omaisuusveroja ja 55,783 kirkollisveroja. Perimisen tulos ilmenee alla olevasta taulukosta:

	Verolippujen lukumäärä.	Peritty vero- määrä, Smk.	Peritty lisä- vero, Smk.
<i>Jäämiä vuodelta 1923 ja edellisiltä vuosilta.</i>			
Kunnallisvero	970	902,502: 87	315,934: 10
Valtion tulo- ja omaisuusvero....	206	242,440: 20	68,755: —
Kirkollisvero	1,175	132,411: 40	—
Yhteensä	2,351	1,277,354: 47	384,689: 10

	Verolippujen lukumäärä.	Peritty vero- määrä, Smk.	Peritty lisä- vero, Smk.
<i>Jäämiä vuodelta 1924.</i>			
Kunnallisvero	2,066	1,721,334: 18	328,239: 90
Valtion tulo- ja omaisuusvero....	2,942	985,966: 43	182,146: 40
Kirkollisvero	11,122	961,419: 78	—
Yhteensä	16,130	3,668,720: 39	510,386: 30
<i>Jäämiä vuodelta 1925.</i>			
Kunnallisvero	12,138	11,050,674: 23	939,605: 65
Valtion tulo- ja omaisuusvero ..	17,913	8,732,493: 65	616,914: 05
Kirkollisvero	17,492	1,846,116: 37	—
Yhteensä	47,543	21,629,284: 25	1,556,519: 70
<i>Jäämiä vuodelta 1926.</i>			
Kunnallisvero	2,168	2,186,405: 55	64,970: —
Kaiken kaikkiaan	68,192	28,761,764: 66	2,516,565: 10

Vuonna 1926 perittiin 55,410 verolippua; lisäys kertomusvuonna oli siis 12,782 eli 23.1 %. Lippujen edustama rahamäärä nousi vuonna 1927 31,278,329:76 markkaan, oltuaan 26,228,447:12 markkaa vuonna 1926, vastaten 5,049,882:64 markan eli 19.3 %:n lisäystä.

Toimeksiantajien Helsingissä perittäväksi jättämistä verolipuista palatettiin vuoden kuluessa yhteensä 70,164 merkinnällä että veromääriä ei voitu laillisesti periä seuraavista syistä (estelajin mukaan):

Maksamattomia verolippuja estelajien mukaan.

	Köyhiä.	Löytämättömiä.	Muut estelajit.	Virka- apuja.	Yhteensä.
<i>Kunnallisvero vuodelta:</i>					
1924	1,992	744	178	209	3,123
1925	5,677	5,841	1,888	2,640	16,046
1926	21	276	18	126	441
Yhteensä	7,690	6,861	2,084	2,975	19,610
<i>Valtion tulo- ja omaisuusvero vuodelta:</i>					
1924	2,454	713	208	274	3,649
1925	6,341	5,520	2,743	1,163	15,767
Yhteensä	8,795	6,233	2,951	1,437	19,416
<i>Kirkollisvero vuodelta:</i>					
1923 ja aikaisemmin		936		} 6,129	31,138
1924		13,238			
1925		10,835			
Yhteensä		25,009		6,129	31,138
<i>Erlaisia vanhempia verolippuja</i>	335	1,256	2,690	180	4,461

Ylläolevat luvut antanevat, kuten jo mainittiin, jonkin verran epätäydellisen kuvan perintätyön kielteisestä tuloksesta, s. o. niistä verolajin, -vuosikerran ja estelajin mukaan ryhmitellyistä verolipuista, jotka laillisella estetodistuksella varustettuina ovat palautuneet toimeksiantajille ilman maksua. Koska tietoja puuttuu vuoden koko työaineuksesta ei, ikävä kyllä, tässäköön kohdassa voida esittää vertailulukuja.

Maaseudun toimeksiantajain laskuun perittiin sitäpaitsi 8,895 verolipun määrä, yhteensä 4,287,975: 37 markkaa, vastaten 3,956,962: 37 markkaa vuonna 1926, ollen lisäys siis 331,013 markkaa oli 8.4 %. 158,958: 11 markkaa siirrettiin vuodesta 1926. 4,202,625: 04 markkaa näistä tuloista tilitettiin vuonna 1927 ja 244,308: 44 markkaa siirrettiin vuoteen 1928. Maaseudulta saapui virkaapupyynnöllä 25,594 verolippua ja sinne lähetettiin 8,500 vastauskirjettä.

Pakollisesti perittyjen verojäämien kokonaisluku nousi vuonna 1927 35,566,305: 13 markkaan¹⁾ oltuaan vuonna 1926 30,185,409: 49 markkaa¹⁾, ollen lisäys vuonna 1927 5,380,895: 64 markkaa eli 17.8 %. Positiivinen tulos parantui siis huomattavasti huolimatta siitä, että edellisenä vuonna ilmisäättujen kavallusten selvittely vuoden 1927 ensimmäisen kuuden viikon aikana suuresti haittasi henkilökunnan työtä konttorissa sekä että näiden epäkohtien yhteydessä eroitettujen 10 ulosottoapulaisen sijaan otettiin palvelukseen uusia, jotka vasta pitkällisen harjaantumisen jälkeen pystyivät saavuttamaan tottuneen ulosottoapulaisen työtehon. Vuoden 1927 alusta lisättiin tosin ulosottoapulaisten lukumäärä 45:stä 50:een, mutta vuoden työtuloksen osoittama parannus äskenmainituista haitallisista tekijöistä huolimatta on katsottava johtuneen suureksi osaksi vuoden kuluessa toisessa kaupunginvoudin konttorissa toimeenpannusta uudestijärjestelystä ja laitoksen johdon, muun henkilökunnan ja ulosottoapulaisten osoittamasta ahkeruudesta ja taidosta hoitaa tehtäviään.

Sekä tarkastaja että syyskuun 1 p:stä 1927 toimessa olleet kaksi tarkastajanapulaista omistivat työnsä melkein yksinomaan toisen kaupunginvoudin konttorille, joka kaupungin ulosottolaitoksessa on osoittautunut olevansa eniten järjestelyavun ja tarkastuksen tarpeessa. Tarkastajan apulaisten tehtäviin kuului ulosottoapulaisten kaksi kertaa viikossa laitoksen kassaan antamien käteistilitysten yksityiskohtainen tarkastus, perimiskuittivihkojen kontrollileimaus ja niiden jakaminen ulosottoapulaisille kirjallista tunnustusta vastaan ja kuittivihkojen kontrollitarkoituksessa tapahtuva rekonstruointi järjestämällä kantomiesten tilityspäivinä takaisin jättämät kuittikopiot uudestaan kuittinumerojärjestykseen, jonka lisäksi tarkastajan apulaiset tilapäisesti auttoivat kuittien kirjoittamisessa kassaosastossa maksavan yleisön saapuessa sinne erikoisen taajalukuisena. Tarkastaja huolehti henkilökohtaisesti tilaston laatimisesta, tarkasti laitoksen kassan vähintään kerran kuukaudessa, toimitti tarkastusinventaukset, kassakirjanpidon ja -hoidon jatkuvan kontrollin, sekä toisen kaupunginvoudin konttorin toimeksiantajille tekemien tilitysten ja perintävarojen luovutuksen kontrollin. Osoittautui olevan tärkeää pitää kiinni vaatimuksesta, että kerran viikossa toimeksiantajille tehtävät kassatilitykset jatkuvasti ovat tarkalleen yhtäpitävät konttorin kirjanpidon ilmaiseman käteisperinnän kanssa. Oli nim. välttämätöntä vaatia täyttä yhtäpitävää viikosta viikkoon, jotta ei syntyisi tuollaista vähitellen kasvamistaan kasvavaa, lopuksi kerrassaan hajoittamatonta sarjaa epäselvyyksiä ja selvittämättömiä eroja laitoksen hallussa olevia rahavaroja koskevan vastuuveloituksen ja -hyvityksen välillä.

Vuoden 1927 aikana koko ulosottolaitos säästyi senlaatuksilta valitettavilta yllätyksiltä, jotka tapahtuivat vuoden 1926 lopussa ja saatanee toivoa, että kaikki kolme konttoria uudestijärjestelyn jälkeen tulevat täyttämään tehtävänsä tyydyttävällä tavalla.

¹⁾ Lukuunottamatta perittyjä elinkeino- ja koiraveroja ja rakennustoiminta-, sairaalaja tuulaakimaksuja, maksuja kreikkalais-katoliselle, juutalaiselle ja Olaus Petrin seurakunnille y. m. vähäpätöisempiä veroja.